

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
LEKSINĖ TIPOLOGIJA	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): doc. dr. V. Zubaitienė	VU Filologijos fakultetas
Kitas / a (-i): dokt. S. Kietytė, dokt. A. Kuliešienė	

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji pakopa	Pasirenkamasis

Igyvendinimo forma	Vykdyimo laikotarpis	Vykdyimo kalba (-os)
Auditorinė	Rudens semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Nėra	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): Nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	135	32	103

Dalyko (modulio) tikslas

Šiuo dalyku siekiama ugdyti analitinį ir kritinį mąstymą, gebėjimą dirbti individualiai ir grupėmis, leksikologo kompetencijas ir tipologinės bei lingvistinės analizės įgūdžius.

Studijuojantieji taip pat turėtų išmokti:

- analizuoti su leksika susijusią tipologinę medžiagą onomasiologiniu ir semasiologiniu aspektais;
- vertinti leksinių reiškinių variantiškumą skirtingose kalbose ir kalbų tipuose;
- atpažinti ir analizuoti semantinius pokyčius (pvz., reikšmės plėtrą, siaurėjimą, metaforizaciją, metonimizaciją);
- taikyti kontrastyvinės analizės principus, lyginant skirtingų kalbų leksines sistemas;
- tirti leksikos ir gramatikos sąveikos procesus;
- naudotis įvairiais tekstynais, aiškinamaisiais ir dvikalbiais (daugiakalbiais) žodynais ir duomenų bazėmis;
- kurti tipologines anketas;
- sudaryti semantinius žemėlapius.

Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Įgis žinių apie įvairių kalbų leksikos sistemas, leksikalizacijos ir gramatikalizacijos procesus bei semantinius kitimus ir jų dėsningumus.	Probleminis dėstymas, įtraukiamoji paskaita, konkrečių straipsnių analizė, informacijos sisteminimas, grupės diskusija, atvejų analizė, savarankiškas užduočių atlikimas	Darbas per seminarus, egzaminas
Gebės aprašyti, analizuoti ir aiškinti leksikos ir semantikos reiškinius tipologiniu aspektu, vartodami mokslinę terminiją ir taikydami atitinkamus metodus.	Įtraukiamoji paskaita, konkrečių straipsnių analizė, informacijos sisteminimas, grupės diskusija, savarankiškas užduočių atlikimas.	Darbas per seminarus, pranešimo pristatymas, egzaminas

Gebės rinkti ir sisteminti informaciją iš įvairių šaltinių (elektroninių, spausdintųjų ir kt.), naudojantis šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis, biblioteka ir kt.	Įtraukiamoji paskaita, konkrečių straipsnių analizė, informacijos sisteminimas, grupės diskusija, savarankiškas užduočių atlikimas.	Darbas per seminarus, pranešimo pristatymas, egzaminas
--	---	--

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Savarankiškai atliekamos užduotys
1. Leksinės tipologijos samprata. Onomasiologinis ir semasiologinis požiūris į leksiką. Gretinamoji semantika ir arealinė lingvistika. Leksikos ir gramatikos sąveika. Leksikalizacija ir gramatikalizacija.	2		2				4	10	Skaitiniai ir užduotys Zubaitienė 2019 LITERATŪRA: Evans, 2011, 504–533; Koch, 2001, 1142–1178; Koptjevskaja-Tamm 2008, 3–54
2. Leksinės tipologijos metodologija. Antropologinės lingvistikos ir psicholingvistiniai metodai, Freimų semantikos ir konstrukcijų gramatikos metodų sankirta. Natūralioji semantinė metakalba.	2		4				6	15	Skaitiniai ir užduotys Zubaitienė 2019 LITERATŪRA: Brown 2001, 1178–1190; Koptjevskaja-Tamm 2012, 373–394; Koptjevskaja-Tamm, Rakhilina, Vanhove 2014
3. Leksinės semantinės universalijos, semantiniai domenai. Spalvų, giminystės santykių, kūno kategorizacija ir konceptualizacija.	2		2				4	15	Skaitiniai ir užduotys Zubaitienė 2019 LITERATŪRA: Enfield, Majid, Staden 2003, 137–147; Goddard 2001, 1–65; MacLaury 2001, 1227–1251; Majid, Jordan, Dunn, 2015, 1–18.
4. Semantinės asociacijos ir daugiareikšmiškumas. Semantiniai tinklai. Semantinių kitimų tipologija	2		2				4	15	Skaitiniai ir užduotys Zubaitienė 2019 LITERATŪRA: Francois 2008, 163–215; Juvonen, Koptjevskaja-Tamm, 2016, 1–20; Zalizniak 2008, 217–232

5. Veiksmų ir būsenų konceptualizacija: judėjimas, statiškumas ir padėties keitimas, percepcija; destrukcijos tipologija, <i>valgyti</i> ir <i>gerti</i> tipologija, <i>dėti</i> tipologija <i>duoti–imti–gauti</i> tipologija ir gramatikalizacija.	4		2				6	15	Skaitiniai ir užduotys Zubaitienė 2019 LITERATŪRA: Wälchli 2016, 53–135; Lander, Maisak, Rakhilina 2012, 67–83; Majid, Boster, Bowerman 2008, 235–250; Narasimhan, Kopecka, Boverman, Majid, 2012, 1–20; Newman 2002, 1–24; Newman 2009, 1–26; Talmy 2000, 21–147; Viberg 2001, 1294–1309
6. Erdvės, matmenų ir paviršiaus suvokimas. Kokybinių požymių tipologija. Temperatūros lingvistika. Garso ir skausmo metaforizacija. Emocijų tarpkultūriniai tyrimai.	2		4				6	15	Skaitiniai ir užduotys Zubaitienė 2019 LITERATŪRA: Goddard, Wierzbicka 2007, 675–800; Lang, 2001, 1251–1275; Kaszkin, Vinogradova 2015, 1–16; Koptjevskaja-Tamm 2015, 1–40; Harkins, Wierzbicka, 2001, 1–34; Levinson, Majid, 2007, 46–52; Reznikova, Rakhilina, Bonch-Osmolovskaya 2012, 421–466
Referatas ir jo pristatymas (pasirinkto semantinio domeno tipologinė analizė)			1				1	10	
Pasiruošimas egzaminui ir jo laikymas			1				1	8	
Iš viso	14		18				32	103	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Darbas per seminarus	20	Modulio pabaiga	Už darbą per seminarus galima surinkti 2 taškus: 2 taškai: aktyviai dalyvauja diskusijose, tinkamai atsako į klausimus, tinkamai formuluoja mokslo problemas ir klausimus auditorijai, tinkamai atlieka praktines užduotis (turi būti tinkamai atlikta ne mažiau nei 91 % praktinių užduočių). 1 taškas: dalyvauja diskusijoje, tinkamai atsako į užduodamus klausimus, tinkamai atlieka praktines užduotis (turi būti tinkamai atlikta ne mažiau nei 71 % praktinių užduočių). 0 taškų: lanko seminarus, tačiau beveik nedalyvauja diskusijoje, atlieka mažiau nei 71 % praktinių užduočių.
Pranešimas ir jo pristatymas	30	Modulio vidurys	Už pranešimą ir jo pristatymą galima surinkti 3 taškus: 3 taškai: pasirinktos semantinės grupės tipologinių tyrimų ir metodų išsamus ir tikslus pristatymas, gebėjimas teorinius teiginius pagrįsti konkrečiais skirtingų kalbų pavyzdžiais. 2 taškas: pranešimas yra neišsamus, tipologinė metodologija ir empirinė medžiaga atskleista nepakankamai. 1 taškas: pranešimas yra neišsamus, tipologinė metodologija neatskleista, empirinė medžiaga atskleista ribotai.

Egzaminas	50	Modulio pabaiga	Už egzaminą galima surinkti 5 taškus. Egzaminą sudaro 4 praktinės užduotys. Vertinamas atsakymų išsamumas ir tikslumas bei gebėjimas pritaikyti leksinės tipologijos metodus atliekant praktines užduotis. 5 taškai: visos užduotys atliktos be klaidų; 4 taškai: visos užduotys išspręstos, tačiau atsakymuose pasitaiko klaidų; 3 taškai: užduotyse klaidų pasitaiko; akivaizdžios dalykinės klaidos; 2 taškai: užduotys atliktos, bet jose daug klaidų, atsakymai ne iki galo pagrįsti; 1 taškas: atlikta tik dalis užduočių, atsakymai netikslūs ir neišsamūs.
-----------	----	-----------------	---

Seminarų lankymas yra privalomas. Be pateisinamos priežasties praleidus daugiau nei 30 proc. seminarų (5 sem.), neprileidžiama prie egzamino. Kurso įvertinimas yra kaupiamasis. Galutinis kurso įvertinimas sudaromas susumuojant visų dalių įvertinimus pritaikius nurodytą svertinį koeficientą. Neišlaikius ar neatsiskaičius kurios nors kaupiamąjį įvertinimo dalies(-ių), skiriamas nulis (0) balų, šios dalies(-ių) perlaikyti nereikia, atskira galimybė atsiskaityti už sudedamąsias kaupiamąjį vertinimo dalis nėra sudaroma, baigiamasis atsiskaitymas perlaikomas Universiteto numatyta tvarka, jei galutinis kurso įvertinimas yra mažiau nei penki (5).

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Zubaitienė V.	2019	Leksinės tipologijos įvadas. Paskaitų konspektai ir praktinės užduotys		Pateikiama VMA, e. kursas
Brown C.H.	2001	Lexical typology from an anthropological point of view. In: <i>M. Haspelmath, M. et al. (eds.). Language Typology and Language Universals: An International Handbook</i>		Berlin & New York: Mouton de Gruyter, p. 1178–1190
Enfield N.J., Majid A., van Staden, M.	2003	Parts of the body: Cross-linguistic categorization.	<i>Language Sciences</i> 28, p. 137–147	
Evans, N.	2011	Semantic typology. In: <i>Jae Jung Song, ed., The Oxford Handbook of Typology</i>		Oxford: Oxford University Press, p. 504–533
Francois A.	2008	Semantic maps and the typology of colexification: Intertwining polysemous networks across languages. In: <i>Martine Vanhove (ed.). From Polysemy to Semantic change: Towards a Typology of Lexical Semantic Associations</i>		Amsterdam, New York: Benjamins, p. 163–215
Goddard C.	2001	Lexico-semantic universals: A critical overview	<i>Linguistic Typology</i> 5(1), p. 1–65	
Harkins, J., Wierzbicka, A. (ed.)	2001	Introduction, <i>Emotions in cross-linguistic perspective</i>		Berlin: Mouton de Gruyter, p. 1–34
Juvonen P., Koptjevskaja-Tamm M.	2016	An introduction, <i>The lexical typology of semantic shifts</i>		Mouton de Gruyter, 2016, p. 1–20

Kaszkin E, Vinogradova V.	2015	The Domain of Surface Texture	<i>National Research University Higher School of Economics Research PaperSeries</i> , p. 1–24	
Koch P.	2001	Lexical typology from a cognitive and linguistic point of view. In: <i>Haspelmath, M. et al. (eds.). Language Typology and Language Universals: An International Handbook</i>		Berlin & New York: Mouton de Gruyter, p. 1142–1178
Koptjevskaja-Tamm M.	2008	Approaching lexical typology. In: M. Vanhove (ed.). <i>From polysemy to semantic change: Towards a typology of lexical semantic associations.</i>		Amsterdam: John Benjamins p. 3–54
Koptjevskaja-Tamm M.	2012	New directions in lexical typology	<i>Linguistics</i> 50(3), p. 373–394	

Koptjevskaja-Tamm M.	2015	Introducing “The linguistics of temperature”. In: <i>Maria Koptjevskaja-Tamm (ed.). The linguistics of Temperature.</i>		Typological Studies in Language 107, p. 1–40
Koptjevskaja-Tamm, M., Rakhilina, E. and Vanhove, M.	2014	The semantics of lexical typology. In: <i>Rimer, N. (ed.), The Routledge Handbook of Semantics</i>		Oxford: Routledge, 2015, p. 434–454
Koptjevskaja-Tamm M., Vanhove M., Koch P.	2007	Typological approaches to lexical semantics	<i>Linguistic Typology</i> 11(1), p. 159-185	
Lander Yu., Maisak T., Rakhilina E.	2012	Verbs of aquamation: semantic domains and lexical systems. In: <i>Mila Vulchanova (ed.), Emile van der Zee (ed.). Motion Encoding in Language and Space</i>		Oxford University Press, 2012, p. 67–83
Lang E.	2001	Spatial dimension terms. In: <i>Haspelmath, Martin, Ekkehard Koenig, Wulf Oesterreicher & Wolfgang Raible (eds.), Language typology and language universals: An international handbook, vol. 2</i>		Berlin & New York: Mouton de Gruyter, p. 1251–1275
Levinson S., Majid A.,	2007	Emotion categories in language and thought	Field Manual Volume 10. Nijmegen: Max Planck Institute for Psycholinguistics, p. 46–52	
Majid, A., Boster J. S., Bowerman M.	2008	The cross-linguistic categorization of everyday events: A study of cutting and breaking	<i>Cognition</i> 109, p. 235–250	

Majid, A., Jordan, F., Dunn, M.	2015	Semantic systems in closely related languages	Language Sciences, 49, p. 1–18	
MacLaury R. E.	2001	Color terms. In: <i>Haspelmath, Martin, Ekkehard Koenig, Wulf Oesterreicher & Wolfgang Raible (eds.), Language typology and language universals: An international handbook, vol. 2.</i>		Berlin & New York: Mouton de Gruyter, p. 1227–1251
Narasimhan, B, Kopecka A, Boverman M. G., Majid A.	2012	Putting and taking events: A crosslinguistic perspective. In: <i>Events of 'putting' and 'taking': A Crosslinguistic Perspective</i>		Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, p. 1–20
Newman, J.	2002	A cross-linguistic overview of the posture verbs 'sit', 'stand', and 'lie'. In: <i>The Linguistics of Sitting, Standing and Lying</i>		Amsterdam: Benjamins, p. 1–24
Newman, J.	2009	A cross-linguistic overview of 'eat' and 'drink'. In: <i>The Linguistics of Eating and Drinking</i>		Amsterdam: Benjamins, p. 1–26

Reznikova, T., Rakhilina, E. and Bonch-Osmolovskaya, A.	2012	Towards a typology of pain predicates	<i>Linguistics</i> 50(3), p. 421-466	
Talmy, L.	2000	Toward a cognitive semantics, vol. 2: Typology and process in concept structuring		Cambridge, Mass.: MIT Press, p. 21–147
Viberg A.	2001	Verbs of perception. In: <i>Haspelmath, Martin, Ekkehard König, Wulf Oesterreicher & Wolfgang Raible (eds.), Language typology and language universals: An international handbook, vol. 2</i>		Berlin & New York: Walter de Gruyter, p. 1294–1309
Wälchli B.	2016	Non-specific, specific and obscured perception verbs in Baltic languages	<i>Baltic linguistics</i> 7, p. 53–135	
Zalizniak A.	2008	A Catalogue of semantic shifts: Towards a typology of semantic derivation. In: <i>Vanhove, Martine (ed.), From polysemy to semantic change: Towards a typology of lexical semantic associations</i>		Amsterdam: John Benjamins p. 217–232
		[WALS] – <i>The World atlas of language structures</i>		http://wals.info/
Papildoma literatūra				
Bowerman M., van Staden M., Booster J. S.	2007	The semantic categories of “cutting and breaking” events across languages	Cognitive Linguistics 18(2), p. 133–152	
Berlin B., Kay P.	1969	<i>Basic Color Terms: Their Universality and Evolution</i>		Berkeley: University of California Press
Goddard C.	2008	<i>Cross-Linguistic Semantic</i>		Amsterdam: John Benjamins

Goddard C., Wierzbicka A, eds.	1994	<i>Semantic and lexical universals – Theory and empirical findings</i>		Amsterdam: Benjamins.
Heine B, Kuteva T .	2002	<i>World lexicon of grammaticalization</i>		Cambridge: Cambridge University Press
Lehmann Ch.	1990	Towards lexical typology. In: <i>Croft, W. et al. (eds.). Studies in typology and diachrony: Papers presented to Joseph H. Greenberg on his 75th birthday.</i>		Amsterdam: Benjamins, p. 161–185
Kashkin E. V., Reznikova T., Pavlova E. K., Luchina E. S.	2013	Verbs describing sounds of inanimate objects: towards a typology	<i>Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии 1, С. 227–236</i>	
Koptjevskaja-Tamm, M., Divjak D, Rakhilina E.	2010	Aquamotion verbs in Slavic and Germanic: A case study in lexical typology. In: <i>Driagina-Hasko, V. & R. Perelmutter (eds.), New approaches to Slavic verbs of motion.</i>		Amsterdam: Benjamins, p. 315–341
Kostyrkin A. V., Panina A. S., Reznikova T. et al.	2013	Constructing a lexico-typological database (for a study of pain predicates)	<i>Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии 1, С. 288–295</i>	
Majid A., Gullberg M, Van Staden M., Bowerman M.	2007	How similar are semantic categories in closely related languages? A comparison of cutting and breaking in four Germanic languages	<i>Cognitive linguistics 18(2), p. 179–194</i>	
Newman, J. (ed.)	1997	<i>The linguistics of giving</i>		Amsterdam: John Benjamins.
Talmy, L.	1985	Lexicalization patterns. In: <i>Timothy Shopen, ed., Language typology and synchronic description, vol. 3.</i>		Cambridge: Cambridge University Press, p. 57–149
Viberg A.	1984	The verbs of perception: a typological study	<i>Linguistics 21, p. 123–162</i>	
Wierzbicka, A.	1999	<i>Emotions across languages and cultures: diversity and universals</i>		Cambridge: Cambridge University Press
Wierzbicka, A.	2007	Bodies and their parts: An NSM approach to semantic typology.	<i>Language Sciences 29, p. 14–65</i>	
Zalizniak A., Bulakh M., Ganenkov D., Gruntov I., Maisak T., Russo M.	2012	The catalogue of semantic shifts as a database for lexical semantic typology	<i>Linguistics 50(3)</i>	p. 633–669
Рахилина Е. В., Плунгян В. А.	2007	О лексико-семантической типологии. In: <i>Т. А. Майсак, Е. В. Рахилина (ред.). Глаголы движения в воде: лексическая типология.</i>		Москва.: Индрик, p. 9–26

Рахилина Е. В., Резникова Т. И.	2013	Фреймовый подход к лексической типологии	<i>Вопросы языкознания</i> 2. С. 3–31	
Зализняк А.	2001	Семантическая деривация в синхронии и диахро- нии: проект создания «Каталога семантических переходов»	<i>Вопросы языкознания</i> . 2. С. 13–25	

Atnaujinta: 2026-04-14